Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

MUISTIO
1.3.2021

RAVITSEMISLIIKKEIDEN SULKEMISEN AJALTA MAKSETTAVASTA PALKANMAKSUTUESTA

Suomalainen lomautus- ja työttömyysturvajärjestelmä on osoittanut koronakriisissä joustavuutensa ja estänyt myös ravitsemisalan työntekijöitä putoamasta tyhjän päälle, kun alan myynti on romahtanut rajoitusten ja heikentyneen kysynnän seurauksena. Kriisin pitkittyessä tilanne on kuitenkin muodostumassa kestämättömäksi työntekijöille, joiden toimeentulo on normaalioloissakin epävarmaa pienten palkkojen ja riittämättömien työtuntien johdosta.

Kun ravintoloita suljetaan hallituksen päätöksellä jälleen useammaksi viikoksi maaliskuussa 2021, tulee samalla ottaa käyttöön palkanmaksutukiohjelma, joka varmistaa sekä työntekijöiden toimeentulon suoraan yritysten palkanmaksujärjestelmän kautta, että työsuhteiden sujuvan jatkumisen, kun rajoituksista jälleen luovutaan. Tällainen ns. Tanskan malli takaisi rajoitusten aikaisen toimeentulon työntekijöille, jotka ovat pahimmillaan olleet koronaepidemian aikana useita kuukausia lomautettuina ja joutuneet tinkimään elintasostaan PAMin jäsentutkimuksen mukaan aina kotitaloutensa ruoan määrään ja laatuun saakka.

Tanskan joulukuussa 2020 uudelleen käynnistämässä tukiohjelmassa valtio maksaa 75 prosenttia kotiin lähetettyjen kuukausipalkkaisten ja 90 prosenttia kotiin lähetettyjen tuntipalkkaisten työntekijöiden ansioista, kun työnantaja ilmoittaa tarpeen vähentää toimipisteen henkilöstöä vähintään 30 prosentilla tai 50 henkilöllä. Työnantaja maksaa työntekijöiden palkan tukijaksolta, eivätkä kyseiset työntekijät saa työskennellä jakson aikana. Ohjelma koskee yrityksiä niissä kunnissa, joille on asetettu tiukennettuja koronarajoituksia, ja jatkuu niin pitkään, kuin rajoitukset ovat voimassa.

Maksetaanko tukea kaikista vai ainoastaan kotiin lähetetyistä työntekijöistä?

Jos Tanskan mallin tapaan maksetaan palkkakorvausta ainoastaan työntekijöistä, jotka on lähetetty kotiin, useampi yritys sulkee todennäköisesti toimintansa rajoitusten ajaksi kokonaan, jos ne eivät ole varmoja take out -mallin kannattavuudesta. Vähintäänkin pikaruokaketjut, jotka ovat muutenkin pärjänneet suhteellisen hyvin muihin ravitsemisliikkeisiin verrattuna koronaepidemian aikana, jatkavat kuitenkin todennäköisesti toimintaansa.

Mikäli työnantaja saa korvausta myös työntekijöistä, jotka jatkavat työskentelyä, pyrkii useampi todennäköisesti pitämään yllä take out -tyyppistä liiketoimintaa, mutta ongelmaksi muodostuu, millaisia työtehtäviä työnantaja saa tällöin teettää esimerkiksi tarjoiluhenkilökunnan avulla. Positiivisena esimerkkinä keväältä 2020 toimivat esimerkiksi tarjoiluhenkilökunnan tekemät ruoka-annosten kuljetukset ravintolasalien ollessa suljettuina. Tuen suorat kustannukset muodostuvat tällöin myös selkeästi korkeammiksi.

Säästöt etuuksien maksussa alentavat kokonaiskustannuksia valtiolle

Karkea arvio palkkakustannusten tukemisen kalleuden ylärajasta sisältäen kaikki ravitsemistoiminnan toimialalla (56) maksetut palkansaajakorvaukset (D1K) niillä alueilla, jotka ovat parhaillaan epidemian kiihtymis- tai leviämisvaiheessa, on noin 30 miljoonaa euroa viikossa. Arvio perustuu vuoden 2018 kansantalouden tilinpidon tietoihin majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimialasta (I) korjattuina työtuntien jakautumisella valtakunnallisesti majoituksen (55) ja ravitsemistoiminnan (56) toimialojen välillä sekä palkkasummaindeksillä siten, että arviona on palkkakustannusten tuki samalle joukolle, joka työskenteli joulukuussa 2020.

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

MUISTIO
1.3.2021

Tukisummaa laskisi ensinnäkin, jos se koskisi Tanskan mallin tapaan vain kotiin lähetettyjä työntekijöitä ja yrityksiä, jotka ilmoittavat tarpeen vähentää tietyn osuuden henkilöstöstään tukijakson aikana. Lisäksi tulee huomioida valtion säästöt etuusmaksuissa, kun ravintola-alan työntekijät eivät kyseisellä ajanjaksolla joudu turvautumaan työttömyysturvaan, asumistukeen ja toimeentulotukeen ainakaan samassa mittakaavassa.

Palkanmaksutuen ei tule vähentää yrityksille maksettavaa kustannustukea

Palkanmaksutuen lähtökohtana tulee olla, ettei se vähennä muita kriisialojen yrityksille suunnattuja tukia. Sen toteuttamisen kannalta ongelmana voi kuitenkin olla tuen mahdollinen sijoittuminen Euroopan komission hyväksymään Suomen puitetukiohjelmaan. Usean suuren yrityksen kohdalla komission hyväksymä yrityskohtainen enimmäistukimäärä, 1,8 miljoonaa euroa, täyttyy viimeistäänkin parhaillaan valmistelussa olevan kustannustuki III:n myötä, eikä niillä näin ollen olisi mahdollisuutta vastaanottaa muuta tukea.

Tätä ongelmaa ei kuitenkaan ole, jos palkanmaksutukeen ei tarvitse soveltaa tätä 1,8 miljoonan euron yrityskohtaista ylärajaa tai jos kustannustuen jatkokierroksiin voidaan sen sijaan soveltaa kattamattomiin kiinteisiin kustannuksiin mahdollistettua 10 miljoonan euron yrityskohtaista ylärajaa. Joka tapauksessa yrityksille on syytä viestiä selkeästi, ettei palkanmaksutuki vähennä niiden mahdollista tulevaa kustannustukea. Pienemmät yritykset eivät todennäköisesti saavuta tukien yrityskohtaista ylärajaa, mutta niiden merkitys työllistäjinä ravintola-alalla on yhtä lailla pienempi.